

Teza: obowiązek doskonalenia zawodowego – błąd w ustaleniach faktycznych

Kierowanie się wyłącznie wyjaśnieniami obwinionego, który stwierdził, że niewypełnienie przez niego obowiązku szkoleniowego nie było wyrazem jego złej woli, ale wynikało ze stanu zdrowia stanowi błąd w ustaleniach faktycznych. Materiał dowodowy sprawy nie dostarcza dostatecznych podstaw do przyjęcia, że istotnie stan zdrowia obwinionego przez okres 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2017 r. był tak zły, że wykonanie obowiązku szkoleniowego było całkowicie niemożliwe.

WO – 159 /19

ORZECZENIE

z dnia 20 listopada 2019 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie

w składzie:

Przewodniczący: SWSD Krzysztof Górecki /sprawozdawca/

Sędziowie: SWSD Magdalena Śniegula

SWSD Wojciech Płóciennik

Protokolant: Magdalena Senderska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Michała Jasiaka

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2019 r. na rozprawie sprawy

radcy prawnego M. S.

obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu zasad etyki radcy prawnego, określonych w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 14 ust. 1 i 2 w zw. z art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego

z powodu odwołania Rzecznika Dyscyplinarnego od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w Warszawie z dnia 21 maja 2019 r., sygn. akt D 169/18:

1. uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu OIRP w Warszawie;
2. o kosztach postępowania odwoławczego w kwocie 1.200 zł orzeka Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w Warszawie.

Uzasadnienie

W dniu 21 maja 2019 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w Warszawie po rozpoznaniu na rozprawie sprawy przeciwko radcy prawnemu M. S., obwinionemu o to, że nie wypełnił obowiązku doskonalenia zawodowego i nie uzyskał żadnego z wymaganych co najmniej 40 punktów szkoleniowych w cyklu szkoleniowym, który trwał od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2017 r., czym naruszył obowiązek dbania o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne a także obowiązek stosowania się do uchwał organów samorządu radców prawnych, tj. popełnił czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 14 ust. 1 i 2 oraz art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w związku z §7 i §11 Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku

1. uniewinnił radcę prawnego M. S. od zarzucanego czynu;

2. na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych kosztami postępowania dyscyplinarnego obciążył Okręgową Izbę Radców Prawnych w Warszawie.

Od niniejszego orzeczenia odwołanie wniósł Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP w Warszawie, zaskarżając je w całości i wnosząc o uchylenie orzeczenia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono błąd w ustaleniach faktycznych, a w szczególności przyjęcie, iż stan zdrowia uniemożliwił obwinionemu przez cały okres trwania cyklu szkoleniowego na wypełnienie doskonalenia zawodowego oraz, że działanie obwinionego nie było zawinione.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wspomnieć, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego za czyny sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu jest przepis ustawowy

- art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, a z drugiej - uzupełniający przepis zawarty w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. Wskazany przepis ustawy przewiduje, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej są czyny sprzeczne m.in. z zasadami etyki radcy prawnego. Podstawa ta ma charakter blankietowy, a więc samodzielnie nie pozwala na ustalenie, czy określone zachowanie wypełnia ustawowe znamiona przewinienia dyscyplinarnego. Zatem, dla przyjęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego konieczne jest wskazanie konkretnej zasady uregulowanej w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. I odwrotnie - uregulowanie zawarte w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego również nie może stanowić samoistnej, materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej o charakterze represyjnym (vide: wyrok SN z 29 października 2009 r., SDI 22/09). Materialnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnienie czynu sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi mieć oparcie w przepisie rangi ustawowej, czyli we wspomnianym art. 64 ust. 1 ustawy, a uzupełniająco w przepisach zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego normujących i określających odpowiedzialność za czyn realizujący wprost znamiona przewinienia dyscyplinarnego (vide: wyrok SN z 15 lipca 2010 r., SDI 12/10, wyrok SN z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14, wyrok SN z dnia 18 grudnia 2015 r., SDI 54/15).

Ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej znowelizowana została ustawa o radcach prawnych w zakresie kompetencji Krajowej Rady Radców Prawnych poprzez dodanie do art.60 pkt. 8 litery h, wskazującej wprost na możliwość uchwalania regulaminów dotyczących dopełniania obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez radców prawnych. W rezultacie nieaktualne stały się zastrzeżenia sformułowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14 - na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazuje przy tym, że po 2014 r. Sąd Najwyższy przedstawił odmienny pogląd w stosunku do zajętego we wskazanym wyżej wyroku z dnia 6 listopada 2014 r. sygn. akt SDI 32/14.

W wyrokach z dnia 13 grudnia 2016 r., SDI 60/16 oraz z dnia 9 lutego 2017 r., SDI 84/16, opartych wprawdzie na przepisach regulujących wykonywanie zawodu adwokata, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż „obowiązek doskonalenia zawodowego adwokata jest obowiązkiem ustawowym. Określenie przez organy samorządu adwokackiego sposobu realizacji i egzekwowania tego obowiązku ma umocowanie ustawowe i w niczym nie narusza konstytucyjnych praw obwinionego”.

W niniejszej sprawie OSD prawidłowo oparł się na przepisie rangi ustawowej, czyli na art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, a uzupełniająco na przepisach zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego i Regulaminie zasad wypełniania obowiązku zawodowego (...).

Artykuł 60 pkt. 8 lit. h ustawy o radcach prawnych, stanowiący podstawę przyjęcia uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych nr 103/IX/2015 r. z dnia 11 grudnia 2015 r., wszedł w życie z dniem 31 sierpnia 2015 r., natomiast sama uchwała - z dniem 1 stycznia 2016 r., tj. po upływie 1 roku od przyjętego cyklu szkoleniowego, przypadającego na lata 2015 – 2017. Należy jednak pamiętać, że obowiązek szkoleniowy, wynikający z przepisów ogólnych ustawy o radcach prawnych i uchwał Krajowej Rady Radców Prawnych istniał już od wielu lat. Bezpośrednio wcześniej materię tę regulowała uchwała Nr 30/B/VII/2008 z dnia 6 czerwca 2008 r. w sprawie określenia zasad wypełniania przez radcę prawnego obowiązku brania udziału w szkoleniach zawodowych.

Uchwała z dnia 11 grudnia 2015 r. nakłada na członków samorządu radcowskiego obowiązek brania udziału w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu radcowskiego i uzyskania przewidzianego regulaminem minimalnego pułapu punktów szkoleniowych.

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w Warszawie wynika, że obwiniony w okresie szkoleniowym, który trwał od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2017 r. nie uzyskał żadnego z 40 punktów szkoleniowych.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP w Warszawie zarzucił Sądowi I instancji, iż kierując się wyłącznie wyjaśnieniami obwinionego przyjął, że niewypełnienie przez niego obowiązku szkoleniowego nie było wyrazem jego złej woli, ale wynikało ze stanu zdrowia. Zastępca Rzecznika podniósł, że OSD oparł się w tym zakresie na treści zaświadczenia lekarskiego z dnia 13 maja 2019 r., które wskazuje, że obwiniony cierpi na zespół bólowy kręgosłupa lędźwiowego, zespół korzenny. Zdaniem odwołującego się, taka ocena nie jest prawidłowa, gdyż nie wiadomo, czy wskazane schorzenie miało wpływ na realizację obowiązku doskonalenia zawodowego przez cały cykl szkoleniowy a także, czy całkowicie ją uniemożliwiało, biorąc pod uwagę różne formy wskazane w Regulaminie zasad wykonywania obowiązku zawodowego (...).

Wyższy Sąd Dyscyplinarny zgadza się z tym zarzutem. Materiał dowodowy sprawy i lakoniczne uzasadnienie orzeczenia nie dostarczają dostatecznych podstaw do przyjęcia, że istotnie stan zdrowia obwinionego przez okres 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2017 r. był tak zły, że wykonanie obowiązku szkoleniowego był całkowicie niemożliwe.

Obowiązki tego rodzaju, jak uzyskanie określonej ilości punktów w ramach tzw. szkolenia ustawicznego - jak wyżej wskazano - są nakładane przez samorząd radcowski w ramach jego ustawowych kompetencji i są wiążące wobec wszystkich jego członków a niewypełnienie go stanowi delikt dyscyplinarny. To na osobie, która punktów szkoleniowych nie uzyskała ciąży wykazanie, że zachodziły w tym przypadku okoliczności utrudniające, czy uniemożliwiające realizację tego obowiązku oraz, iż nastąpiło to bez jej winy.

Można odnieść wrażenie, iż sam obwiniony nie był przekonany, że mu się to udało, gdyż

na rozprawie w dniu 21 maja br. przyznał się do winy i wnosił o łagodny wymiar kary.

Sąd dyscyplinarny I instancji pominął też fakt prowadzenia przez obwinionego działalności zawodowej.

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, te okoliczności przesądzają, że obwiniony mógł zachować się zgodnie z zasadami realizacji obowiązku szkoleniowego. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że czas na realizację tego obowiązku wynosił trzy lata i mogła ona nastąpić w różnych dogodnych dla niego terminach i formach.

OSD nie wziął też pod uwagę nieznanomości przez obwinionego treści uchwały - Regulamin zasad wykonywania obowiązku zawodowego (...). Daje ona możliwość skorzystania ze szkoleń bez konieczności wychodzenia z domu

a w szczególnych przypadkach – wystąpienia o zwolnienie z realizacji obowiązku doskonalenia zawodowego, bądź zmniejszenia jego wymiaru. Oczywiście, wymaga to inicjatywy zainteresowanego.

Mając powyższe na względzie Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał, iż brak jest podstaw do stwierdzenia, iż obwinionemu nie można przypisać winy. Całokształt okoliczności sprawy wskazuje na zawinione zachowanie obwinionego, a jego choroba może być li tylko traktowana jako okoliczność, którą Sąd winien wziąć pod uwagę przy wymiarze kary.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w Warszawie winien ustalić wszystkie istotne okoliczności, a w szczególności stan zdrowia obwinionego w kontekście niewypełnienia przez niego obowiązku szkoleniowego przez cały cykl szkoleniowy i ponownie przeanalizować i ocenić zachowanie obwinionego, z uwzględnieniem powyższych uwag.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych.